

VĚTRNÍK

Vydává MNV ve Vysokém nad Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník - ročník 9. 7-8.

Vysoké n. Jiz 27.7.70.

Tři výročí zemědělské školy ve Vysokém n.Jiz.

Snad od sedmdesátých let minulého století usilovaly Hospodářské spolky všech obcí Vysocka n. Jiz. o zřízení speciální hospodářské školy ve Vysokém n. Jiz., kde by se dostávalo synům z drobných a středních zemědělských usedlostí speciální odborné výchovy, směřující k povznesení a specialisaci zemědělské výroby v kraji. Toto úsilí bylo korunováno úspěchem v r. 1920. Zásluhou tehdejšího prvního státního inspektora zemědělského školství Dr. Františka Farského, rodáka ze soušedních Roprachtic, dlouholetého ředitele slavné Královské české hospodářské akademie v Táboře a budovatele zemědělského výzkumnictví v Čechách, došlo ke zřízení Zimní / později odborné / hospodářské školy horského typu ve Vysokém n. Jiz.. Prvním ředitelem byl ustanoven Dipl. agronom J. F. Koukol, rodák z Opočna, odchovanec ředitele Dr. Farského z Tábora. Školu chtěl budovat se speciálním zaměřením k vyspělému pastvinářskému hospodářství a k vytváření základny pro chov plemenného hovězího dobytka, případně jako doplnku pro pěstění zvlášť jakostních stolních odrůd brambor. Prvním odborným učitelem byl J. Schütz, příbuzný známého pěvce Národního divadla, který brzy přešel k úřednické dráze u ČSD. Druhým odborným učitelem, později profesorem školy se stal Stanislav Vacek z Litomyšlska, který se zde oženil a rychle se stal pravým Vysočákem a nakonec i ředitelem školy.

V letech 1920 - 25 bylo ředitelství školy i obě učebny ve Schröttrově domě na poště na náměstí. Škola byla kuratoriální, osobní náklad a třetinu věcných nákladů nesla země Česká, dvě třetiny tehdejší vysocký zastupitelský okres a zemědělské organizace a podniky Vysocka. Předsedou kuratoria byl až do své smrti předválečný dlouholetý okresní i městský starosta p. poštovní K. Schrötter, po jeho smrti pak až do pozeměstění školy delegát zemědělské rady za Vysocko p. Václav Metelka st. ze Sklenářic.

V r. 1923 koupilo Kuratorium jednak od rodiny Schröttrových, jednak od p. Čenka Josefa Kramáře za nemocnicí cca 8 ha zemědělské půdy a v r. 1924 tu bylo přikročeno ke stavbě školní budovy s internátem a průměrným hospodářstvím. Stavba, která si vyžádala nákladu asi 1 3/4 milionů Kč, byla dokončena v r. 1925, tedy právě před 45 roky a 28. září také slavnostně otevřena a předána svému účelu. To už byly při ní povoleny krátkodobé hospodyňské kursy pro děvčata z celého okolí.

Pomocnými učiteli na škole byli stále někteří odborní učitelé z vysocké měšťanské školy, kterým bylo svěřeno vyučování všeobecně vzdělávacím předmětům. Letní hospodyňské kursy tu vedla zemská ředitelka Marie Schneiderová s odbornou učitelkou M. Tůmovou.

Druhým ředitelem školy byl ustanoven Dipl. agr. J. Štěrba z Jindřichova Hradce, kterého po roce vystřídal dipl. agr. Bohuslav Ducháč z Police n. Met., pozdější ředitel státní vyšší rolnické školy v Trutnově. Stále členy učitelského sboru postupně doplňovali vždy na kratší dobu Ing Kovář ze Mříčné, M. C. Metelka ze Tříčce a Ing Dr. Ladislav Štekl, který se později - jako prof. zeměské vyšší hospodářské školy v Chrudimi oženil s pí Hendrychovou, vdovou po vysockém lékárníku a nakonec, po ovdo-

2
vění, s pí. M. Rónovou, rodačkou z Roprachtic. Po tři roky na škole působil jako profesor všeobecných vyučovacích předmětů i někdejší redaktor a tiskový atašé Svatoopluk Nečásek.

Po přechodném zrušení školy v době nacistické okupace, kdy tato byla přemístěna do Turnova, byl jejím ředitelem Čeněk Ježek z Přestic, který zakončil svou úspěšnou ředitelskou dráhu v zemědělském školství v Dolních Kralovicích. V roce 1945 byla škola obnovena.

V r. 1932 byla na intervence M. C. Metelky, někdejšího osobního tajemníka min. B. Bradáče, přeložena z Poděbrad do Vysokého n. Jiz. i Státní výzkumná zemědělská stanice, která se měla zaměřit na výzkumnictví směřující k povznesení speciálních odvětví horské zemědělské výroby. Jejím vedoucím byl skromný, zkušený výzkumník Ing Mencl, známý i z obětavé spolupráce v Okresní pošti o mládež a jiných sociálních institucích. Nadějnou činnost této stanice, spojené těsně s odbornou hospodářskou školou, přerušila také nacistická okupace.

Bylo chybou, že z prestižních důvodů také v r. 1925 vybudoval tehdejší jilemnický okres podobnou odbornou hospodářskou školu a pravidelnou letní hospodářskou školu v Jilemnici, takže pak vysoká škola tratila přes polovinu náborové základny svého žactva. Tyto školní objekty jsou dnes součástí okresní nemocnice v Jilemnici /.

Někdejší Zemská odborná hospodářská škola ve Vysokém n. Jiz. byla přechodně změněna na Střední odbornou zemědělsko - účetnickou školu, ale po několika letech otevřeno Zemědělské odborné učiliště přibližně pro oblast současného semilského okresu.

Přes nepřízeň z mnoha stran vykonala odborná zemědělská škola ve Vysokém n. Jiz. za několikrát přerušování svého padesátiletého působení pro kraj a naše horské zemědělství záslužný, zdaleka ještě nedoceněný kus poctivé výchovné práce. Její podíl je v několika směrech patrný i na úspěších Státního statku ve Vysokém n. Jiz., v jehož čele je po léta i jeho ředitel J. Soukup a vedle něho i několik dalších osvědčených pracovníků. Ti všichni jsou svědectvím, že škola svým absolventům dala pro praktický život dobrý základ.

V. Větrovský.

Vzpomínka na národopisnou výstavu v Praze před 75 léty.

Mé vzpomínky zalétají do doby, kdy v mém rodišti ve Vysokém nad Jizerou, nastala jakási neobvyklá radost a nadšení z toho, že se bude konat v roce 1895 v Praze velká česká národopisná výstava. Mně bylo tenkrát před otevřením výstavy 14 let a chodil jsem do měšťanské školy.

Vzpomínám si, že jsem jako kluk měl velkou radost z toho, že jsem mohl také na přípravách pro výstavu pomoci. Jednalo se o následující: Pan učitel Mařatka dělal pro výstavu ve velkých rozměrech plastickou mapu našeho kraje.

Tato mapa se dělala nejdříve z malých, čtvercových dílků a pak teprve ze všech těch hotových čtverců byla v Praze na výstavě sestavená. Vzpomínám si, jak na těch čtvercích bylo znázorněno pohoří, lesy, pole a další. Na některých těchto dílcích jsem pracoval také já a podle podrobné, tištěné mapy vkresloval a maloval dráhy, silnice, řeky, potoky a dědiny. S velkou přesností a pomocí kružidla jsem všechno podrobně vkresloval a moc jsem si dával na práci záležet.

Pan učitel Mařatka měl na tomto díle největší zásluhu a podle doslechu byl za tuto skvělou práci vyznamenán.

Na výstavě vzbudila tato plastická mapa u všech návštěvníků veliký zájem a obdiv. Já sám jsem měl z toho také velkou radost a byl jsem hrdý na to, že jsem také na tomto skvělém díle pracoval. Tolik z mých vzpomínek.

František Patočka, Brno 16, Březinova 8.

Vzpomínka na zvony vysockého kostela.

V úvodu budiž konstatováno, že vysocké zvony před první světovou válkou byly chloubou města. Jejich akustická sladěnost dokazovala, že zvony ulil skutečný odborník a jejich povrchová úprava s výjevy svatých, jménem patrona a legendou, kterou snad znal dnes již dávno zesnulý kaplan Voborník – to vše je jen dávnou vzpomínkou. Tři krásné zvony padly i s umíráčkem pro záchranu hroutící se rakouské monarchie, a k dokončení zkázy byly snaty a zničeny i všechny cínové píšťaly kostelních varhan. Byl to smutný den, když zvony byly ničeny kladivý přímo na zvonici a píšťaly zohýbané byly přes noc uskladněny v sakristii kostela. Jako tehdejší ministranti a zároveň zvoníci, nesli jsme jako kluci tuto zkázu více jak bolestně, neboť jsme zastávali spolu s Tondou Vodseďálkem funkci zvoníků. Zvonit již ráno o půl sedmé, v poledne a večerní klekání, bylo takovou čistě amatérskou povinností nás dvou, bydlících v těsné blízkosti kostela. Zvonili jsme i o pohřbech a zvon umístěný uprostřed musel být obeluhován dvěma zvoníky. Jeho srdce uváděno při rozhoupání do pohybu rukou, neboť by trvalo příliš dlouho, než by začalo tlouci do zvonoviny. Byli jsme žáci z obecné školy, zmazaní od kolomaze padající z ložisek zvonů, a dovedli jsme se po provaze k zvonu vyhoupnout jak Quasimodo ve filmu Zvoník u matky Boží v pozdějším němém filmu s Lon Chaneyem.

Brzy po první světové válce měl vysocký kostel zásluhou farníků a bohatých sbírek dokonce pět zvonů a nový umíráček. Vzpomínám na slavné svěcení nových zvonů, na kmotry stojící před jejich vyzdvížením na zvonici a na první zvonění. Tyto zvony byly poměrně menší, jejich sladěnost byla méně šťastná, měla menší množství stříbra, než zvony před první světovou válkou – ale zvony byly.

A nyní vidíme, že ve Vysokém vzniká nová krásná akce, že zvon na československém kostele, dílo to známé Anýžovy pražské dílny, nebude osamocen, že sbírka na zvony je v plném proudu a že se dočkáme dne, kdy otevřené okenice na kostelní věži budou opět veselejší a zvuk nových zvonů bude slyšitelný i v Bozkově, jak tomu bylo před první světovou válkou.

A protože žijeme v době, kdy se vše dostává do pohybu pomocí různých knoflíků, kdy značknutím knoflíků za nás stroj v několika vteřinách spočítá práci stovek lidí, budou jistě vysočtí zvoníci ochuzeni o šplhání na zvonici a o radost rozhoupat si zvon vlastníma rukama.

Zvony rostou na našich zvonících jak houby po dešti, jsou stejně hodnotné, i když zvonovinu tvoří pouze měď a cín, a jejich tvůrci jsou to především moravští zvonaři a pak skuteční odborníci manželé Manouškoví na Zbraslavi. Ať už ulije nové vysocké zvony kdokoli, těšíme se na jejich zvuk ráno, v poledne i večer. I na naší poslední cestě z tohoto světa budou připomínat, že Vysoké má opět o jednoho občana méně. Bez ohledu na náboženskou příslušnost bude mít každý ze zvonů radost, neboť učiní naše městečko zase o něco krásnější.

Jos. Doubalík.

Zástěry.

Nejde o žádný jinotaj, vážení a milí, ale skutečně jen a jen o zástěry jako takové. Kdyby tak bylo možno vrátit se do dob našeho mládí a popatřit na to henžení našich předchůdců po placech vysockých / což podle Einsteina prý theoreticky možné je /, shledali bychom, že dobré dvě třetiny tehdejších příslušníků mužského pohlaví od čtrnácti let jsou nahoru opásány zástěrami. Nosili je řemeslníci všech profesí i rolníci, jak se tehdy říkalo zemědělcům, ba i obchodníci za pultem,

nebo-li podle tehdejší terminologie, kupci. A s nimi pochopitelně i jejich učnové, tovaryši. či pomocníci. Taková zástěra, to byl obdélníkový kus plátěné látky ~~nahore~~ krapítek zúžený, sahající od krku hluboko pod kolena, taktikajíc na půl žerdě. Měla tři tkanice. Dvě po stranách ve výši pasu, jež se zavazovaly vzadu na kličku, byby-li delší, tedy na břiše. Třetí tkanice spojovala oba hornější cípy a navlékala se přes hlavu na krk. Tím vznikl od převázaného pasu až nahoru prostor, jakási kapsa s dvěma vchody se stran a jedním shora. Říkalo se mu laclík.

Za laclík se strkaly věci, které měly být stále poruce. Ušmudlaný kapesník nebo-li šnuptychl či facalík, skládací metr, futrál na brýle, vyhaslá fajfka s pajtlíkem na tabák, dva krajíce chleba sklížené náslen nebo tvarohem pracovalo-li se mimo dům, a některá individua, potřebující k obstojnému pracovnímu výkonu občasný doping, tam mívala i placatou lahvičku s přiměřeným počtem grádů. Za laclík se rovněž občas strkaly ruce, zašlo-li při práci za nehty.

A takto plně zabydlený laclík byl pak kostrbatou nápodobou libejších foren našeho něžného pohlaví. Universální barvou těchto zástěr byla barva modrá. Jenom pekaři, cukráři a zedníci nosili zástěry bílé, a řezníci červeně proužkované, což odpovídalo barvě materiálu, s nímž pracovali. / mouka, cukr, vápno, maso /. Dodnes je mi ale neproniknutelnou záhadou, proč klempíři a tušín i hodináři nosili zástěry barvy zelené.

Jako člověka zvědavého, který má rád vše vysvětleno a zdůvodněno, mě tato zástěrová odlišnost trápí, mrzí a vzrušuje. Až budu opouštět toto slzavé údolí, budu mít už patrně vše, co mi ještě dnes třeba nejde na rozum, vysvětleno, zažito a stráveno, ale nad tím vším, jako jedinou nerozluštěnou záhadu, bude mě strašit klempířská zástěra.

Vážení a milí, kdo měl trpělivost a hlavně odvalu dočíst to až sem, nebude zklamán, neboť ho odměním další zástěrou, a to zástěrou kovářskou. Zástěra kovářská byla na rozdíl od shora vyjmenovaných vyrobena z vydělané kůže, a místo tkalounů měla řemínky připevněné k ní kovovými kroužky. Byla to zástěra bytelná, a když takový Jáchymek Petříčků / z nynější Kašákovy kovárny / rázoval svým rychlým břítkým krokem, byly ty mlaskavé rány kolen o zástěru slyšet od kostela až na náměstí.

Se zánikem řemesel přirozeně vzaly za své i zástěry. Dnešní manuálně pracující oblékají do práce uniformní modráčky s normálními kapsami. Ale stejně si myslím, že takový laclík, to bylo něco.

Prokop Hásek.

Korálky.

Prašiuky a hadule Viktora Dyka.

Nebylo vášnivějšího houbaře nad Viktora Dyka. A nevybíravějšího. Sbíral totiž prakticky všechno, co v lese rostlo, tedy i to, čemu se u nás říká " prašiuky nebo hadule ", a co by se tenkrát nikdo neodvážil sebrat, natož pozřít. Není proto divu, že mu je u Mařatků odmítli upravovat. A tak Dyk ke každému člověku napsal vždycky na papírový ubrousek: " Potvrzuji, že paní Mařatková nemá na mé smrti žádnou vinu. Viktor Dyk. "

Vzdor tomuto rezervu se prašiuky a hadule nikdy do snaženice nedávaly, o čemž ovšem básník nevěděl. A vždy, když poninulo nebezpečí otravy, vítězoslavně říkával: " Tak vidíte, že se mi nic nestalo! " a nosil prašiuky a hadule dál.

J. D.

Narozeniny.

V měsíci červenci oslavili své narozeniny:

p.František Spika, nar. 1.7.1895	-	75 let,
pí. Anna Weinerová / Sedláčková / 13.7.1882	-	88 let,
p.Hynek Erban, nar. 17.7.1887	-	83 let,
pí. Kristýna Hladíková, nar. 24.7.1885	-	85 let.

Všem jmenovaným blahopřejeme!

Úmrtí.

Dne 12. července 1970 zemřela v Praze pí. Františka Nečásková.
14. dubna jí bylo 88 let. Její poslední vzpomínka patřila milovanému Vysokému.

Čest její památce!

Větrník vychází jednou za měsíc. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 15. každého měsíce do Vlastivědného muzea.
Cena 1.- Kčs.